

BATÉK, és Vízparti terv általános véleményezése, a Balaton-parti civil egyesületek szakértőitől

Bevezetés

Kifogásoljuk, hogy a BATÉK és Vízparti terv nem az Aarhus-i szerződés (és ennek elfogadásáról szóló magyar) 2001. évi LXXXI. törvénnyel összhangban készült el. A nyilvánosság részleges és rövid időkeretű bevonása nem felel meg az egyezmény szövegének. A nyilvánosság véleménye minimális módon került elfogadásra és nem történt meg az első visszacsatolás a véleményezés eredményéről!

A BATÉK és a Vízparti Terv megalkotási folyamatában a jogalkotónak a 2001. évi LXXXI. törvénnyel kihirdetett, a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) releváns szakaszait betartva kell eljárnia. Az Egyezmény 7. cikke szerint intézkednie kell a nyilvánosság részvételének biztosítása érdekében a környezettel kapcsolatos tervek és programok kidolgozása során, áttekinthető és méltányos keretek között, miután a szükséges információt is biztosították a nyilvánosság számára. Ésszerű időkeretet kell biztosítani a részvételre és mindezt a korai fázisban kell megtennie, amikor az összes választási lehetőség még nyitott és hatékony társadalmi részvétel valósulhat meg. Az egyezmény 6. cikkének 8. pontja szerint kellő mértékben figyelembe kell venni a nyilvánosság részvételének eredményeit a döntés meghozatala során. Az Egyezmény 8. cikke alapján az általánosan kötelező érvényű szabályozó eszközök előkészítése során törekedni kell a nyilvánosság hatékony részvételének elősegítésére a megfelelő stádiumban és *addig, amíg a választási lehetőségek még nyitottak*. A 8. cikk szerint a következő kötelezettségei vannak a jogalkotónak: a) megállapítani a hatékony részvételhez szükséges időkeretet; b) nyilvánosan hozzáférhetővé tenni a szabálytervezeteket, c) lehetőséget adni a nyilvánosságnak arra, hogy közvetlenül vagy képviseleti, konzultatív testület útján megtehesse az észrevételeit. A nyilvánosság részvételének eredményét a lehető legnagyobb mértékben figyelembe kell venni.

A Vízparti Terv egy területi terv, amelyet a 2018. évi CXXXIX. tv. deklarál. A területi terv közül pedig területrendezési tervnek minősül a 2023. évi CII. tv. szerint. A törvényi felhatalmazás alapján kihirdetett 218/2009 (X.6.) Korm. rendelet rendelkezik a területrendezési tervek elkészítéséről. E szerint a 7. sz. melléklet alapján kellett volna elkészíteni a Vízparti Területrendezési Tervet, ennek előkészítő, javaslattevő és elfogadási fázisát, területrendezési

jogosultsággal rendelkező tervező vezetésével. Ez egy vizsgálati anyagot jelent, egy koncepciót és egy szabályozási tervet jelent. Kell hozzá tervezői nyilatkozat, hogy megfelel a vízparti terv a magasabb rendű 2018. évi CXXXIX tv.-nek. A minisztériumban folyó tervezésnél is meg kell felelni ezeknek az elvárásoknak. A területrendezési tervet az E-TER digitális egyeztetési felületen kellett volna egyeztetni a szakigazgatási intézményekkel és a lakossággal. Csak ezen tényleges tervdokumentáció után kezdődhetett volna meg a kormányrendelet tervezet előkészítése. Még akkor is kell valódi tervet készíteni, ha csak jogszabály módosítás történik, főleg úgy, hogy egy teljesen új kormányrendelet készül. Nem a TNM és a 283/2002 Korm. rendelet módosul, hanem egy teljesen új rendelet. A területi tervekre épülő jogszabályalkotás más, mint egy szimpla jogszabályalkotás. A területi tervnek el kell készülnie a 218/2009 Korm. rend. 7. sz. melléklete szerint. Ezek közül a tervanyagok közül semmi nem készült el. Rögtön a jogszabály normaszövegét és térképi mellékletét állították elő és egyeztették. Ez így nem szabályos.

Új stratégiai egyeztetés

Kiemelnénk még, hogy a társadalmi egyeztetésről szóló törvény 13. § (1) bekezdése szerint stratégiai partnerségi megállapodásokat alakíthat ki a jogszabályt előkészítő miniszter olyan szervezetekkel, *"amelyek az adott jogterületek szabályozásának előkészítésében széles társadalmi érdeket jelenítenek meg vagy az adott jogterületen tudományos tevékenységet végeznek"*.

A fentiek alapján a Kék Ernyő - Egyesületek a Balatonért, ezt a véleményt aláíró civil szervezetek kérik, hogy a jelenlegi BATÉK és Vízparti Terv kerüljön visszavonásra, és kezdődjön egy új, a civil és szakmai szervezetek szakértőinek bevonásával, stratégiai partneri egyeztetési folyamat. Így a Kék Ernyővel, a balatoni civil szervezetekkel is, a (a 13. § (2) bekezdés szerint stratégiai partnerség alakítható ki, különösen a) a civil szervezetekkel, (...) e) érdekképviselői szervezetekkel).

Erről többet a törvény 13-14-15. §-ában.

Szakmai vélemény

Ami legjobban hiányzik, az mindenre kiterjedő, átgondolt tervezés!

Ami leginkább hiányzik, hogy a tervezés alapvetése, az elvei, a céljai, az elvárt eredményei, és a szabályozási előírások indoklása, hatásai nem készültek el, vagy nem kerültek nyilvánosságra. Nem látni az összefüggést az elkészült, óriási méretű környezeti hatástanulmánnyal sem!

Ez több szempontból is aggasztó egy olyan kiemelt turisztikai látványosságnál, természeti értéknél, ahol az elöregedés számottevő, nagyon sok érdek feszül egymásnak, és nagyon sokféle a területhasználat.

A rendelet nem veszi figyelembe a tó nagymértékű természeti sérülékenységet

A Balaton egy érzékeny sekély tó. Egyre inkább jellemzi az aggasztóan csökkenő vízkészlet, kiszámíthatatlan vízminőség, éghajlatváltozások. A fokozódó beépítés tovább növeli a tónak és partjának sérülékenységet. Ezek alapján kifogásolható, hogy

a készülő jogszabály igencsak építés központú, míg a tájhasználat jóval kevésbé képviselteti magát. A BATÉK-tervezetben 139 esetben fordul elő az „építés” szó, míg a „táj” fogalma 48-szor. A Balaton egyik legfontosabb ökológiai egységéről a nádasokról egyetlen szó említést sem tesz a rendelet. A koncepció megalkotásába a balatoni főépítész és főtájépítész vezetésével egy kiterjedt Balaton-parti főleg természetvédelmi érdekelti kör bevonására lett volna szükség. Célszerű lett volna egy szabályozási protokoll kialakítása, ami az egyes célokat deklarálja és prioritizálja. Az önkormányzatok, tudományos, szakmai intézmények és civilek bevonása csak látszólagos volt. Egyetlen szervezettől sem érkezett olyan megjegyzés, hogy a minisztérium értesítette volna őket, miszerint javaslataikat elutasították vagy elfogadták volna, vagy netán beépítették (vagy mégsem) a BATÉK-ba vagy a Vízparti Tervbe. Ezért most olybá tűnik, hogy semmilyen külsős javaslatot nem integráltak a tervezetbe, az első fordulós véleményezés után.

Nem következetes a BATÉK tervezet

A teljes tervezetben a bizonytalanság és rendszertelenség tükröződik. A bizonytalanság legszembetűnőbb példája, hogy a Vízparti Terv által szabályozandó területet a tervezés utolsó fázisában bővítették. Nem a bővítéssel van baj, hanem az ehhez szükséges megalapozott tervezés hiányával. Nem készült tanulmány, hatásvizsgálat sem.

A tervezetben most több északi parti településnél egy-egy vasúton túli, döntően még be nem épített területet – jellemzően a belterületet körülölelve (pl. Aszód, Balatonalmádi, Balatonfüred, Csopak), illetve kisebb részt beépítésre szánt területet (Balatonrendes, Balatonudvari, Balatonszepezd) – is bevontak a vízparti területbe. Más északi parti településeknél pedig nem volt bővítés a vasúton túl (pl. Alsóörs és Révfülöp). A déli parton pedig szinte sehol nem kerültek be új területek vízpartiként jelölve a vasúton túl. De a sok településnél még a vasútig sem ér el a vízparti terv hatálya. (pl. Zamárdi)

A vasút nyomvonaláig nem minden terület került a vízparti terv hatálya alá. Nem érthető, hogy Örvényes teljes vasút alatti területe, sőt a 71-es főút alatti teljes terület, míg Csopak ugyanezen típusú területe nem került be vízparti területek közé. De említhető Balatonlelle példája is, ahol a teljes vasút és tómeder közti sáv a vízparti terület részévé vált, míg Balatonbogláron nem. Siófokon, Tihanyban, Zamárdiban viszont maradt a nagyon keskeny parti sáv továbbra is.

Az új bővítések által egy amorf vízparti terület alakult ki a Balaton körül, amelynél nem fedezhető fel az egységes rendezőelv, és amelynek kigondolása a tervezés feladata lenne a stratégiai célok alapján, melyek a természetvédelmet, tájvédelmet élhető környezetet szolgálják és nem a beruházók igényeit.

Érdemi bővítés több helyen is indokolt lett volna akár geológiai (Balatonvilágos, Balatonkenese magaspart, Zamárdi szabadstrand távolabbi részei, Brettyó), akár táji-építészeti, közlekedési, turisztikai, természetvédelmi (Tihany, Szigliget, Zánka) szempontból, főként úgy, hogy a szomszédos településeknél ezek az elvek érvényesültek. Az ideális Balaton-partitáj- és településkép, területhasználat kialakulása érdekében a vízparti terület egyöntetű kiszélesítésére – a tómedertől a vasútig, illetve a 7. sz., 71. sz. főútig – továbbra is mindenhol szükség lenne, függetlenül az eddigiekben jelölt bővítményektől.

Nem illik bele logikusan a BATÉK, a kiemelt területek szabályozásának törvényi, rendeleti vonalába

Ennek az építésügyhöz besorolt területi tervnek, azaz a BATÉK-kal együtt a Vízparti Tervnek a területfejlesztés, területrendezés, településfejlesztés és településrendezés szabályozási lehetőségeivel élve kellene meghatároznia, rangsorolnia azt a szabályozási együttest, amelyet számára a **Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről** (2018. évi CXXXIX. tv.) (továbbiakban Trtv.) előír.

Például a parti települések belterületén 30%-os arányban kötelezően kiépítendő parti sétányok, vagy a településeken a beépítésre szánt terület 5%-ának megfelelő zöldterület kialakítása már régóta fennálló követelmény, aminek teljesítése nem érte el az elvárt szintet. A parti sétányok esetében 24 év óta létezik ez a szabály, mégsem növekedett azóta érdemben a mértéke, míg a beépítések többszörösére nőttek! Az utóbbi 10 évben új parti sétány kevés helyen valósult meg (Balatonakali, Zánka, Balatonfűzfő, Keszthely, Balatonszepezd, Balatonfüred). Az új tervben – ha ki is jelöli a törvényi minimumnak megfelelő nagyságot – nem lehet látni a megvalósulás határidejét, így szankciókat se arra vonatkozóan, mi lesz, ha ezt nem teljesíti akár az állam, akár az önkormányzat.

Meg kell jegyezni, hogy a korábbi, még hatályban lévő balatoni szabályozás sem rendelkezett a végrehajtásra vonatkozó feltételekkel és ösztönzőkkel. Sokkal több hazai támogatás lenne szükséges ezekre a célokra, a területvásárlást is beleértve.

Visszalépések történtek a 2025. év márciusi BATÉK és Vízparti Tervben, a 2024. augusztusi tervezethez képest

1. A HÉSZ szabadjára engedése

Első tervezeti szöveg:

3. § (2) A helyi építési szabályzat az e rendeletben vagy az általános településrendezési és építési követelményekről szóló kormányrendeletben meghatározott előírásoknál szigorúbb követelményeket megállapíthat.

Helyette az új:

(2) A helyi építési szabályzat az e rendeletben meghatározottaknál megengedőbb előírásokat a TÉKA 3. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott általános eltérés keretében nem állapíthat meg.

Tehát:

Az eredeti terv általánosan eltérést engedett, a HÉSZ szigorúbb szabályozása esetére.

Az új tervezet az általános eltérés esetére tiltja a megengedőbb szabályozást, de az ún. állami főépítési eltérés (az állami főépítész az eltérési igénnyel megegyező záró szakmai véleményt állít ki) nem tilos megengedőbb irányba sem.

Fentiek alapján az új terv lehetővé teszi, hogy egyedi mérlegeléssel megengedőbb szabályozás legyen helyi szinten, míg az eredeti terv minden esetben csak a szigorúbb szabályozást engedte volna. Ezzel a BATÉK célja kerül veszélybe, hiszen egyedi mérlegeléssel felülírhatók azok a szabályok, melyek a célok megvalósítását szolgálják. **Ez olyan „kiskapu”-t eredményez, mely nem támogatható, nem „nyitható ki” a jogszabályi célok megvalósulásának biztosítása érdekében.**

2. A Balatoni tájkép védelme, megóvása nincs az új tervezetben. Kerüljön vissza.

3. A kerítések magasságának szabályozása kikerült a tervezetből. Kerüljön vissza a 1,5 méter maximális magasság.
4. A csónakkikötők létesítésének tiltása kikerült az új tervezetből. Talán a horgászok lobbijereje erősebb, a természet védelménél? Kérjük a horgászat természetpusztítását korlátozni. Kerüljön vissza csónakkikötők létesítésének tilalma!

Nincs a BATÉK összhangban a balatoni vízparti rehabilitációs kormányrendelettel sem, és magával a kormányhivatal gyakorlatával sem, a partvonal fogalmainak meghatározásában

A jogi partvonal fogalmát a BATÉK és a 2025.01.01-től hatályos új Trtv. sem említi!

BATÉK:

„[3] Ragaszkodva a vízpart-rehabilitációs tanulmánytervekben lefektetett értékvédelmi hagyományokhoz és célkitűzésekhez, reflektálva az időközben bekövetkezett környezeti, társadalmi és gazdasági kihívásokra”....Írja a BATÉK, és le is szögezi, hogy:

„Hatályát veszti:

A balatoni vízpart-rehabilitációs szabályozás követelményeiről szóló 283/2002. (XII. 21.) Korm. rendelet,”

Ha figyelembe vették volna a vízparti rehabilitációs szabályozást, nem tátongana óriási űr, és nem lenne óriási hiányérzete az embereknek, a legalapvetőbb kérdésben, a Balaton partvonalának kérdésében sem!

„283/2002. (XII. 21.) Korm. rendelet a balatoni vízpart-rehabilitációs szabályozás követelményeiről (jelenleg még érvényes) rendeletben az alábbi található:

3. § A vízpart-rehabilitációs tanulmánytervek készítése során

a) a Balaton jogi partvonala a hatályos állami ingatlan-nyilvántartási térképi adatbázisban szereplő határvonal,

b) a Balaton szabályozási partvonalát a Törvény (valószínűleg a már nem hatályos Trtv.) 16. § (5) bekezdésében foglaltakra figyelemmel kell meghatározni,

6. § A vízpart-rehabilitációs szabályozási követelményekkel érintett területen a településrendezési tervben a vízpart-rehabilitációs tanulmánytervvel összhangban

A szabályozási partvonal és a jogi partvonal közötti

a) területen, amely a meder részének minősül, a feltöltés felülvizsgálatára, megszüntetésére hatósági eljárást kell indítani,

b)...;c)...;d)...;e)...

A jogi partvonal definíciója azonban eltűnt az új szabályozásokból, de miért? A jogi partvonal nem kerül említésre, de hogy miért és mi módon tűnt el, és mi lett helyette azt nem tudni.

Jelenleg a szabályozási partvonal pedig csak tervezett, és a Vízparti tervben valaki által tollal behúzott piros vonal.

A szabályozási partvonal nem közhiteles, nem von maga után telekrendezést, tehát jogilag nem sokat ér a Balaton bitorlóival szemben.

Tehát a BATÉK és a Trtv. sem ad egyértelmű jogi útmutatást arra, hogy hogyan lehet egy hatósági eljárást elindítani az illegális mederfeltöltőkkel, parti telki bejárókat készítőkkal, nádasokat kivágókkal, parti sétány kialakítókkal szemben, ha még azt

sem tudni hol van a partvonal, és mely partvonallal típussal lehet jogi eljárást kezdeményezni?

A Trtv-ben valami homályos megfogalmazás ugyan szerepel a jogszerűtlenséget megszüntető eljárásról:

„jogszerűtlenül fennálló bejárat, feltöltést és víziállást a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról szóló kormányrendeletben meghatározott eljárás szerint fel kell számolni;

De végül mégsem tűnt el a jogi partvonal, ugyanis egy márciusi, friss hivatalos kormányhivatali értesítésből idézve:

„Tárgya: környezetvédelmi engedély kiadása iránti kérelem

Kérelemmel érintett terület: **Balaton jogi partvonalába** tartozó terület (KTJ: 102754316)

Ügyiratszám: VE/30/03803/2025.

Tevékenységre vonatkozó tájékoztatás: vízszintszabályozás

Az eljárás megindulásának napja: 2025. március 12. Közzététel napja: 2025. március

18. Ügyintézési határidő: 105 nap, legfeljebb: 2025. június 24.

Veszprém, elektronikus bélyegző szerint

Takács Szabolcs főispán nevében és megbízásából:

dr. Gémes M. Mirtill osztályvezető

Ezért kérjük a partvonal szabályozás egyértelműsítését a BATÉK-ban és a Trtv.-ben is! Kérjük a partvonalak definiálását! Valamint, az illegális tevékenységet végzőkkel szemben végrehajtandó, helyreállításra kötelező szankciók bevezetését! (Lásd Kővágóörs, Pálköve; Pálkövén szorosan a nádas mellett van a

vasúti töltés, mégis hatalmas szárazulatot jelölnek az un. szabályozási vonalig, a balatonrendesi ősnádassal összefüggően. Még ott maradtak a belterületi helyrajzi számok a jogi partvonallal! Így aztán előbb-utóbb beépítik a nádas is!)

Az önkormányzati elővásárlási jogot törölték

A 2018. évi CXXXIX. (Trtv.) törvényben új elem a kisajátítás és kártalanítás lehetősége a magántulajdonú zöldterületekre, parti sétányokra, ami nagyon pozitív. Ugyanakkor nem látni azt a kormányhatározati felhatalmazást, amely ennek érdekében költségvetési összeget biztosítana. Így vélhetően ilyen jellegű területszerzésre nem is fog sor kerülni.

Az sem szolgál közérdeket a szakemberek szerint, hogy az önkormányzatok korábbi, az összes parti telekre vonatkozó elővásárlási jogát indokolatlanul törölték a törvény legutóbbi módosításakor. Mind a kisajátítható, mind az elővásárlási joggal érintett telkeket ábrázolni, illetve a kormányrendelet mellékletében felsorolva közzé kell tenni a tervben, hogy az az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezhető legyen.

Nem jelenik meg elég markánsan a közcél egyik fontos eszköze

A Balaton-part új szabályozását jelentő Vízparti Terv és BATÉK tervezetében nem elég markáns az olyan szabályok megjelenése, amelyek hosszútávon, kiszámíthatóan biztosíthatnák a part szabad elérhetőségét, használatát. Azaz nincsenek meg azok a garanciális felhatalmazó rendelkezések, amelyek a kormány, illetve az önkormányzatok számára további, a törvényi, kormányrendeleti szabályozásból eredő feladatokat rónának ki határidővel, felelősökkel és dedikált

forrással. Valamint nincs benne a szigorú számonkérés lehetősége sem, azaz a szankcionálás elegendő súlya. **„Enélkül a szabályok papírra vetett súlytalan iratok, rajzok halmazai maradnak”**

Néhány konkrét példa a hiányosságokra

Teljes körűen megoldani a térség társadalmi, gazdasági, valamint természeti problémáit, ugyan nem tudja a BATÉK és a Vízparti Terv, de több szakterületen hozzájárulhatna a jó irányú folyamatok beindításához, fenntartásához vagy az egyéni érdekek miatti esetleges károk elhárításához. Olyan szakterületi problémákra kellene választ adnia, amelyek az utóbbi 10-20 évben elharapóztak, mint például:

- egyre növekvő parti beépítés, jellemzően magántulajdonú és sajáthasználatú ingatlanokkal, amelyek nem a közcélú szolgálat (majd minden településen jellemző, hogy az új beépítések vagy felújítások a megengedett maximális beépítettség lehetőségeket kihasználják, vagy eddigi beépítetlen területek épülnek be pl. alsóörsi Szerdahelyi-dűlő, fűzfői Fűz liget lakópark, keszthelyi Royal Homes lakópark, Balaland, Mirabell kemping),
- sokszor szabálytalan, a TNM-nek, HÉSZ-nek nem megfelelő a beépítési mód, a rendeltetés és területhasználat (Zamárdi különleges szabadidőközpont, Ábrahámhegy, strandterület, Balatonakali egykori kemping beépítések)
- kevés szabadon igénybevehető partszakasz, parti sétány van ma is, ez sok helyen a nádas miatt adottság, egyéb alternatív formák ajánlottak (Badacsonytomaj, Ábrahámhegy, Pálköve, Balatonudvari),
- nem garantált a zöldterületek, közterületek rendeltetésszerű ingyenes használata (jogszabályi előírás hiánya),
- közterületeket hosszú-hosszú időre bérbe lehet adni, amely a köz előtt lezárt (Balatonvilágos, Balatonakarattya, Révfülöp),
- egykori állami tulajdonú területek eladása a közcél ellenében (pl. Csopak, Balatonvilágos, Szántód, Zamárdi),
- kiemelt beruházások megvalósítása a közfunkciók elvesztésével együtt (pl. Balatonaliga),
- közforgalmú, menetrend szerinti nagyhajóáratok és állomások megszüntetése (Balatonvilágos, Csopak),
- hajókikötők mérték nélküli bővítése, közfunkció lehetősége nélkül (Balaton északi medence),
- hajókikötők mérték nélküli építése, akár a strand területén, a strand rovására bírósági ítélet ellenére (Balatonföldvár, Szigliget, Pálköve, Balatonfenyves)
- csónakvesztéglők szabálytalan működése (pl. Csopak),
- a horgászat és a horgászegyesületek szigorú korlátozásának hiánya, a horgászatrendeleti korlátok között tartása,
- gyarapodó magánstégek a közösségi stégek helyett (pl. Badacsony, Ábrahámhegy),
- a náddal borított területek folyamatos csökkenése, a rendszeres nádaratás hiánya,
- a Balaton gyalogos, kerékpáros, vasúti körbejárhatósága nem megfelelő (kiépítettség, minőség, kitáblázás, szervezés, rossz nyomvonalvezetés),
- az erdő-, mezőgazdasági-, vizes-, és beépítetlen területek, valamint a zöldfelületek csökkenése, a beépítések növekedésével egyidejűleg
- külterületek, zártkertek szabálytalan beépítése (pl. Zamárdi)
- a Balaton vízmennyiségének csökkenése és minőségének kiszámíthatatlan változása,
- szennyvízelvezetési hiányosságok (pl. Siófok, Balatonfenyves Imre Major).

A közelmúlt legfelháborítóbb, és állatorvosi lóként említendő balatoni esete, mely megkérdőjelezi a teljes balatoni törvénycsomagot, ez a balatonföldvári kikötő esete

Balatonföldvár: a település „nyugati” strandjára (Bf. 1569//2 Hrsz. Hész: strand) három egymás utáni, az engedélyeket kiadó Kormányhivatalt minden esetben elmarasztaló Bírósági döntéssel – 8.K.700.839/2022/60 – Kfv.III.37 813/2022/11 – 8.K.701 238/2022/36 - dacoló beruházó, 175 hajót befogadó kikötőt épített. Annak dacára, hogy legvégül a Kúria 2024 09 24.én mondta ki- Kfv.IV.37 393/2024/17.- ítéletében:„Tekintettel arra, hogy a tervezett kikötő nem felel meg sem a HÉSZ 7. § (4) bekezdés a)pontjában foglaltaknak, sem a Trtv. 75. § (6) bekezdés a) pontjában foglaltaknak, annak létesítése nem engedélyezhető.”,mégis folytatta a beruházó az építkezést. Ezek után, a most nyilvánosságra került, a Kormány által tárgyalat és elfogadás előtt álló BATÉK-ban azzal szembesülünk, hogy a kikötő beruházója, a településen élőket és a helyi Önkormányzatot is megkerülve, elérte a törvénytelenül megépült kikötő, mólószárai közötti majd 100m hosszú, 30m széles sáv átminősítését közlekedési területbe a strand rovására! A Kúria ítéletének 45. bekezdésében erről így rendelkezik:” ..., a közhasznú parti sétány kialakításával nem kerülhetők meg a Trtv.-nek a strandra vonatkozó rendelkezései, kikötő pedig szárazföldi kapcsolat nélkül nem működhet, azonban ez a szárazföldi kapcsolat, és a kikötő megközelítése nem történhet a strandon keresztül. A kikötő megközelítéséhez út szükséges, ez az út azonban a Trtv. 75. § (6) bekezdése alapján nem létesíthető strand területén, még akkor sem, ha azt közhasznú parti sétánynak hívjuk, ezzel ugyanis a HÉSZ kerül kijátszásra” **Remélhetőleg a BATÉK, Vízparti Terv és a módosított Trtv., tervezet társadalmi egyeztetésre bocsátásával, nem az volt a cél, hogy a bizonyíthatóan rosszhiszemű beruházó, így próbálja meg utólagosan legalizálni védhetetlen környezetrombolását és a helyi társadalom és még több nyaraló, nyaralótulajdonos semmibe vételét.** A beruházónak ez a törekvése, hogy ekképpen csorbítsa strand jelölés vele járó jogait, egyébként több ponton is alapvető Alkotmányos precedens alapelveket sért: „Alkotmánybíróság a 28/1994. (V. 20.) AB határozatában rögzítette, hogy ... jogszabályokkal biztosított szintjét az állam nem csökkentheti, kivéve, ha ez más alkotmányos jog vagy érték érvényesítéséhez elkerülhetetlen. (ABH 1997, 134, 140.). **Ez a jogi visszalépés tilalma (non-derogation).**

(ABH 1997, 133, 138.). Az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdése ezt a kötelezettséget még egyértelműbbé teszi és közvetlenül alaptörvényi szintre emeli, amikor rögzíti, hogy a természeti erőforrások „védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelezettsége”. Egy másik határozatában az előzőek tekintetében rögzítette, hogy „Mindez azt is jelenti, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a visszalépés tilalma immáron közvetlenül az Alaptörvényből fakad, és egyaránt kapcsolódik az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdéséhez, és a XXI. cikk (1) bekezdéséhez.” Azt is újból hangsúlyozta, hogy „a környezethez való jog védelmének eszközei között a megelőzésnek elsőbbsége van, hiszen a visszafordíthatatlan károk utólagos szankcionálása nem tudja helyreállítani az eredeti állapotot„.A fentiek miatt is nagy nyomattal javasoljuk a „horgony” jelzések jelentésének pontosítását,mert a beruházók szemszögéből az, hogy „kikötő létesítéséhez vizsgálat alá vonható hely” vagy „kikötőnek hasznosítható partszakasz” szinte azonos azzal, kikötőt építeni a jelölt partszakaszon szinte kötelező és erre hivatkozva semmibe veszik az egyéb magasabb szintű szabályozást. Még a jelen hivatkozott BATÉK is – a szavak szintjén egyértelműen – kiemelten védi a balatoni strandokat. **Kérjük ezért a hivatkozott módosítás visszavonását a balatonföldvári „Nyugati strand vonatkozásában”.**

Nincs a BATÉK-ban a szigorú ellenőrzés, szankcionálás és jogszerűtlenségek valós megszüntetésének lehetősége

Látható, hogy az üdülőrégióban a szabályozás és az ellenőrzés sokszor elégtelen, ezért épülhetnek meg lakhatási célú apartmanházak jelenleg is a kemping besorolású területeken, vagy üdülő- különleges szabadidőközpont-, és strand területen (pl. Balatonakali, Zamárdi, Balatonalmádi).

Ezek a beépítések egyáltalán nem felelnek meg sem a hatályban lévő rendeletnek, sem a helyi építési szabályoknak. Az eredeti cél szálláshelyek, közösségi építmények építése lett volna a változó üdülővendégkör számára, de új szálloda, panzió, kemping építése kevésbé tapasztalható.

Mára teljesen bevett gyakorlattá vált, hogy különleges területbe sorolt övezetben bármi megépülhet. Esetleg bírság kiszabására sor kerül, de a további üzemelés – fennmaradási engedéllyel – biztosított. Ebben a BATÉK jelenlegi formája sem ígér átütő javulást!

A szálláshely rendeltetések, közösségi funkciók még szigorúbb szabályozását és a szabályozás betartásának ellenőrzését és helyreállítási kötelezettséget kellene előírni, amit egyéb jogszabályokkal együtt a BATÉK megtehetne, hisz végrehajtási rendeletként tervezik elfogadni – hívták fel a figyelmet.

A BATÉK formai hiányosságai

A térképek korszerűek, de tartalmukban elégtelenek.

Az új szabályozáshoz készült térképek külleméből látszik, hogy korszerű digitális technológiával készültek, éppen ezért elvárható lenne, hogy az egyeztetés is egy korszerű interaktív felületen történjen, egyéb alaptérképi adatok – pl. ortofotó – egyidejű megjelenítésével, megkönnyítendő a helyek beazonosítását.

A térképi jelek megfelelőek, a térképi tartalom viszont elnagyolt, több esetben pontatlan, nem mutatja a valós terepi helyzetet. Ha így marad, az egyértelmű tartalomvesztést jelent a jelenleg hatályos, húsz évvel ezelőtt készült térképekhez képest – szól a megkérdezett szakemberek kritikája.

A térképi ábrázolás értékét ugyanakkor az mindenképpen növeli szerintük, hogy az aktualizált telekhatárokat, mólókat és egy új elgondolás alapján – a Balaton partvonalát körbefutó – szabályozási partvonalat feltünteti. Megjegyezték, hogy a Balaton most hatályos, a hatósági eljárásokban alkalmazott partvonala nem derül ki a társadalmi egyeztetésre váró tervezetből.

A Natura2000 hatásbecslés és érintőlegesen a Környezeti Értékelés hiányosságai

Mivel a Balaton, mint ökológiai rendszer már jelenleg is túlfeljesztés hatásait nyögi, melyek a létét veszélyeztetik. Fontos a jelen vizsgálat eredményei alapján a Vízparti Terv teljes felülvizsgálata, a javasolt intézkedések beépítése.

Az elvégzett hatásvizsgálatok kritikája:

- Mivel a Balaton a legjelentősebb felszíni állóvíztestünk, így igen jelentős hiányosság, hogy nem készült a tervekhez egy a Víz Keretirányelv szerinti vizsgálat, a minőségi elemek, kitűzött célok, előírt intézkedések és a terv részleteinek a fentiekhez való viszonya kapcsán, a Natura 2000 vizsgálat mintájára. Az 1,5 oldal (39-40. oldal) terjedelem magáért beszél...

- A 2.2 fejezetben minden létező stratégia vizsgálatra került kivéve a Nemzeti Biodiverzitási Stratégiát és az Országos Vízügytőlgazdálkodási Tervet... talán fontosabb dokumentumokat nem is lehetett volna kihagyni.
 - A korábban készült releváns SKV-k és KHV-k vonatkozó részeinek elemzése, pl. a Balaton vízszintszabályozásához készült hatásvizsgálat... mindenképpen releváns lett volna.
 - Kumulatív hatások vizsgálata, különös tekintettel a kikötők és a beépíthetőség változásaival, külön nagy fejezetet igényelt volna.
 - A rengeteg potenciális kikötőfejlesztés a hatásvizsgálat szempontjából már túllép az előzetes szűrő jellegű vizsgálatokon. A nagymérvű, súlyos, negatív, összeadódó hatások miatt, megkövetelné az Élőhelyek Irányelv 6(4) és a VKI 4(7) szerinti eljárások alkalmazását is.
 - Nem érint kellő mélységben egyéb releváns rossz gyakorlatokat, mint pl. a betorkoló kisvízfolyások vízügyi kezelése, betonozás, növényzetirtás...
- A Natura2000 hatábecslésben megnevezett (élőhelystabilitást és jelölőfajok helyzetét veszélyeztető) kedvezőtlen hatások:
- a nádasokat és a part morfológiáját veszélyeztető kikötőbővítési lehetőségek;
 - a zöldterület vagy VET terület kijelölés helyett beépítés, illetve továbbtervezést igénylő területek(TIT) kijelölése;
 - a kijelölt VET bővítésének lehetősége nem lett megfelelően megvizsgálva;
 - vannak helyek, ahol a Natura 2000 terület túlnyúlik a szabályozási partvonalon, amely így csak részben foglalja magában a partmenti nádasokat;
 - a környező partmenti területeken nem került sor / vagy nem elég mértékben került sor a rehabilitációs célú kijelölésre a nádasok helyreállítása érdekében;
 - nincsen egy átfogó és célzott rehabilitációs program a kedvezőtlen folyamatok visszafordítására, a partmenti területek és a nádasok területére vonatkozóan;
 - a Natura 2000 területi egységek, zöldterületi kijelölésével az intenzív átalakítás és használatlehetővé tétele negatív hatással lehet a jelölő élőhelyekre és fajokra;
 - a Vízparti tervbe, az ökológiai hálózat (OÖH) részei nem kerültek megfelelő módon beépítésre. A szabályozott terület felhasználásnak és övezeti besorolásnak, az adott ökológiai hálózati elemeknek megfelelő területhasználatot szükség előírnia.
 - nagy kiterjedésű VET kerül kijelölésre, itt a megfelelő tartalommal való megtöltés a kritikus a tényező
 - a vízparti rehabilitációs tervek ad hoc készülnek, a települési tervekkel való összehangolásuk is ad hoc azaz pozitív eredmény csak véletlenszerűen várható tőlük.
- Javasolt minden területegységnél a fenti szempontok szakértői vizsgálata és a Vízparti Terv megfelelő korrekciója, újragondolása.

A rendelet legfontosabb hiányossága az ökológiai szemlélet teljes nélkülözése

A rendeletben egy szó sem esik a balatoni nádasokról, holott tudjuk ez óriási a probléma. A nádasok nem csupán a szűrő szerepét töltik be a tó vízminősége szempontjából, de mindegyik önálló kis természeti alrendszer. És mindenki tudja, hogy a nád jelenlegi minősítése elavult ökológiai szempontból, mert a régi gazdaságossági értékrendet tükrözi. Minden egyes nádcsomó egyformán védendő lenne, ebben nincs helye az eltérő osztályozásnak. (Bár elméletben ezt több törvényből, rendeletből ki lehetne hámozni, de senki nem foglalkozik ezzel.) Mindenki tudja, hogy a mesterségesen magas tartott vízszint is tönkreteszi a nádasokat.

Mindenki tudja, hogy horgász kikötők létesítése, magán stégek létesítése, parti beruházások kivitelezése, kikötők építése, partvédőművek létesítése, sőt a strandok úgynevezett tisztántartása is pusztítja a nádas, mégsem említi a tervezet. Csak annyit tesz, hogy berajzolja a térképekbe, de otthagyja a csónakkikötőket, engedélyezi a nagy kikötőket és parti beruházásokat. A nádas jelenleg a Balaton lélegeztetője, ha kipusztulnak a nádasok, tönkremegy a tó. Ez a tervezet csak a beruházók érdekeit nézi, a természet védelmét nem. Nem hagyható jóvá az a tervezet, mely nem természetközpontú.

Összegzés

Szakmai vélemény

A BATÉK-ot és a hozzákapcsolódó 44 vízparti település-térképet együtt kell értelmezni. A BATÉK és a Vízparti Terv nem mentes értelmezési és rajzi pontatlanságoktól, amelyek könnyűszerrel javíthatók. (Elgondolkodtató például, hogy miért nem ábrázolják minden parti zöldterületen a parti sétányt, stb.).

Az igazi problémát a koncepcionális hibák, valamint azok az eltűnt szabályok jelentik, amelyek a korábbi balatoni jogszabályokban léteztek (a hatályon kívül helyezett Balaton törvényben és a még hatályos 283/2002. kormányrendeletben), de feledésbe merültek vagy nincs szándék az újraélesztésükre. A tervezetnek természetközpontúnak kell lennie, és nem beruházóközpontúnak. Amennyiben ez nem változik, akkor néhány éven belül a Balaton egy halott, steril lavór lesz, algamentesítővel, fertőtlenítővel teletömve, hogy az óriási létszámú látogató azért pancsolni tudjon benne!

A hiányosságokat fontos pótolni, mert nem lehet figyelmen kívül hagyni a közérdek, de leginkább a természet szempontjait.

Megingathatatlan, egyértelmű és mindenkre egyformán vonatkozó szabályozás és követelményrendszer szükséges a Balaton partján, intézkedési tervvel és a betartatás garanciájával. Ezek hiányában a BATÉK-ot és Vízparti Tervet nem szabad jóváhagyni!

Jogi vélemény, és ajánlás a jogalkotónak

A fenti szakmai vélemény megerősítésére felhívjuk a jogalkotók figyelmét az Alkotmánybírósági határozatokra, melyek a visszalépés tilalmáról, a természet alapjogban történő védelméről és megfelelő környezethez való jogról szólnak:

“az állam nem élvez szabadságot abban, hogy a környezet állapotát romlani engedje, vagy a romlás kockázatát megengedje.(...) A környezethez való jog érvényesítése alkotmányosan megköveteli azt, hogy az állam - amíg jogi védelem egyáltalán szükséges - az elért védelmi szinttől csakis olyan feltételekkel léphessen vissza, amikor alanyi alapjog korlátozásának is helye lenne. A környezethez való jog érvényesítése a védelem elért szintjének fenntartásán belül azt is megkívánja, hogy az állam a preventív védelmi szabályoktól ne lépjen vissza a szankciókkal biztosított védelem felé. Ettől a követelménytől is csak elkerülhetetlen szükségesség esetén, és csak arányosan lehet eltérni.” (28/1994. (V. 20.) ABh., Indokolás IV.1.)

„[az alkotmányos jogvédelem egyszer már elért szintje és garanciális rendszere nem csökkenthető, alapelemeinek köre nem szűkíthető,(...) Az ennek nem megfelelő alkotmányvédelmi szint csökkentése ellentmond az alkotmányos jogállam követelményének.” (61/2011 (VII. 13.) AB határozat, Indokolás V.3.)

"a visszalépés tilalma egyaránt vonatkozik a környezet és természet védelmére vonatkozó anyagi jogi, eljárásjogi és szervezeti szabályozásra, hiszen ezek együttesen biztosíthatják csak az elv maradéktalan, az Alaptörvényből következő érvényesülését. (...) Ahhoz, hogy a visszalépés tilalma maradéktalanul érvényesülhessen, éppen ezért elengedhetetlen egy olyan jogalkotói és jogalkalmazói szemléletmód, mely a rövid távú, gyakran gazdasági szempontú megközelítéssel szemben az érintett életviszonyok sajátosságaiból következő hosszabb távú, gyakran kormányzati ciklusokon is átívelő, folyamatos kodifikációs és tervező tevékenységet érvényesíti. A környezetvédelem már elért szintjének, mint egésznek a csökkentésére kizárólag akkor nyílhat az Alaptörvénnyel összeegyeztethető lehetőség a 3068/2013. (III. 14.) AB határozat és a 28/1994. (V. 20.) AB határozat szerint, ha az megfelel az alapvető jogok korlátozásával szemben támasztott szükségességi-arányossági tesztnek {3011/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [10]}." (Az Alkotmánybíróság 3223/2017. (IX. 25.) AB határozata [28])

"a jogalkotónak(...) különös figyelmet kell fordítania a szabályozás teljességére és a lehetőségeihez képesti hézagmentességére. Figyelemmel kell lennie arra is, hogy a jogszabályokban korábban fellelhető garanciális elemek hatékonysága, maga a védelmi szint ne csökkenjen, hanem annak mértéke legalább a szabályozás módosítását megelőző szinten maradjon, vagy inkább növekedjen." (16/2015. (VI. 5.) ABh., Indokolás [110])

"a visszalépés tilalma a P) cikk (1) bekezdésének, valamint a XXI. cikk (1) bekezdésének tartalmaként azt a követelményt rögzíti, „hogy minden olyan esetben, amikor a környezet védelmére vonatkozó szabályozás átalakításra kerül, a jogalkotónak tekintettel kell lennie az elővigyázatosság és a megelőzés elveire is, hiszen »a természet és a környezet védelmének elmulasztása visszafordíthatatlan folyamatokat indíthat meg«" {legutóbb: 13/2018. (IX. 4.) AB határozat, Indokolás [20]}” (17/2018. (X. 10.) ABh [87], ld. még 3223/2017. (IX. 25.) ABh. [27])

"a jogalkotónak az elővigyázatosság elvére is tekintettel kell lennie, melynek értelmében az államnak kell igazolnia azt, hogy a tudományos bizonytalanságra is figyelemmel, a környezet állapotának romlása egy adott intézkedés következményeként bizonyosan nem következik be." (28/2017. (X. 25.) ABh. Indokolás [75])

"Az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdése szerint a környezet védelme nem csupán az állam, hanem 'az állam és mindenki kötelezettsége'. (...) Alkotmánybíróság már korábban is rámutatott, hogy „mindazokat a feladatokat, amelyeket másutt alanyi jogok védelmével teljesíti az állam, itt törvényi és szervezeti garanciák nyújtásával kell ellátnia” [28/1994. (V. 20.) AB határozat, ABH, 1994, 134, 138.]. Az államnak továbbá arról is gondoskodnia kell, hogy a környezet védelme érdekében elfogadott konkrét magatartások megismerhetőek, egyértelműek és jogilag kikényszeríthetőek legyenek." (28/2017. (X. 25.) AB határozat [30])

"(...) a Balaton törvény területhasználati, építési szabályai alapvetően a Balaton és az üdülőkörzet ökológiai védelmét, a további környezeti állapotromlás megakadályozását, a környezet minőségének védelmét szolgálják. A Balaton

Kék Ernyő – Egyesületek a Balatonért

önmagában is olyan egyedülálló természeti érték, mely érték környezeti állapotának, illetőleg önmagában a balatoni tájnak a megóvása is az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdésének megfelelően az állam és mindenki kiemelt kötelezettsége. A Balaton környezeti állapotának megóvása ugyanakkor az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdésének keretei között, az egészséges környezethez való joggal összefüggésben is értelmezhető, hiszen a Balaton környezeti állapotának megóvásával Magyarország előmozdítja az egészséges környezethez való jog érvényesülését is. A Balaton törvény preambulumban is nevesített megelőzés elvével összhangban pedig a környezet megóvásának biztosításában kiemelt (de nem kizárólagos) helyet foglalnak el a területhasználati és építési szabályok." (Alkotmánybíróság 3071/2019. (IV. 10.) AB határozata [15])"

Balaton, 2025. március 31.

Kék Ernyő – Egyesületek a Balatonért

A véleményt aláíró civil szervezetek:

- Aligai Fürdőegyesület
- Balatonalmádi Városunkért Közös Egyesület
- Balatonboglári Városvédő Egyesület
- 10 millió fa Balatonszemes
- Füredi Városszépítő Egyesület
- MAJORka a Balaton Nagyberekért KHA
- Mosolygó Balatonföldvárért Egyesület
- Nagy Tavak Szövetség
- Pro Káptalanfüred Egyesület
- Védegylet Pálkövéért Természet- és Környezetvédelmi Egyesület
- Zamárdi Értékvédő Egyesület